

Indeks zdań pobocznych.

Zdania poboczne/Nebensätze:

Zdanie dopełnieniowe (Objektsatz).

W tym typie zdań stosuje się spójniki: **dass**, **ob** oraz **wie**, **wann**, **wo**, **wie viel**, **bei wem**, (**mit wem**), **worüber** i in. Odpowiada na różne pytania (np. **Was** hat er gesagt?).

Przykłady

Ich wusste nicht, **dass** du heute Geburtstag **hast**.

Der Professor sagt, **dass** das Projekt sehr gut **ist**.

Der Professor wollte wissen, **ob** das Projekt schon fertig **ist**.

Monika hat mir nicht gesagt, **wie viel** das Kleid gekostet **hat**.

Dieter weiß nicht, **mit wem** er zur Party kommt.

Zdanie okolicznikowe przyczyny (Kausale Nebensätze)

Zgodnie z nazwą zastosowanie tego typu zdania podaje przyczynę (lub uzasadnienie) naszego działania (postępowania). Spójnikami przyczynowymi są: **weil**, **da**, **zumal**.
Stosuje się pytanie:

Warum bist du nicht zum Training/Schwimmen gekommen?

Ich konnte nicht kommen, **weil** ich mich (den Fuß/das Bein) **verletzt (verstaucht) habe**.

Weil es starke Schneefälle gibt, müssen wir auf unsere Fahrt verzichten.

Da es starke Schneefälle gibt, müssen wir auf unsere Fahrt verzichten.

Bei dem schlechten Wetter bleiben wir in der Herberge, **zumal** unsere Ausrüstung nicht gut ist.

Przykłady

Ich habe verschlafen, **weil** der Wecker nicht geklingelt hat.

Wir mussten warten, **weil** der Zug Verspätung hatte.

Da mein Onkel heftige Schmerzen hat, muss er zum Arzt.

Zdanie okolicznikowe czasu (Temporalatz).

Zdania okolicznikowe czasu są zdaniami pobocznymi. Nazwa wyjaśnia, że zastępują one okolicznik czasu w zdaniu głównym. Odpowiadają na pytania:

wann? (kiedy?), seit wann? (od kiedy?), bis wann? (do kiedy?), wie lange? (jak długo?).

Stosuje się tu spójniki:

wenn, **als**, **bevor/ehe**, **während**, **seitdem/seit**, **nachdem**, **bis**, **sobald**, **solange**.

Przykłady

Nachdem ich am Computer gearbeitet hatte, war ich sehr müde.

Während ich am Computer arbeite, höre ich gern klassische Musik.

Es sind noch drei Wochen, **bis** die Prüfungszeit kommt.

Bevor ich zu Barbara komme, muss ich noch Blumen kaufen.

Wenn mein Bruder 19 Jahre alt ist, machen wir eine Party.

Als mein Bruder 19 Jahre alt war, haben wir eine tolle Party gemacht.

Als ich Geld brauchte, schrieb ich an meine Tante.

Sobald der Regen aufgehört hat, fahren wir in die Stadt.

Seitdem mein Bruder in Dresden wohnt, sehen wir uns wieder öfter.

Uwaga

Spójniki **als i wenn** mają w języku polskim praktycznie jeden ekwiwalent: kiedy/gdy. Spójnik **als** stosowany jest dla płaszczyzny czasu przeszłego, spójnik **wenn** dla czasu teraźniejszego lub przyszłego.

Als ich 19 Jahre alt war, machte ich mein Abitur.

Wenn meine Mutter kocht, bringe ich Getränke aus dem Keller.

Was hast du gemacht, als du in Berlin warst?

Als ich an der Haltestelle wartete, kam es zu dem Unfall.

Przy zastosowaniu spójnika **nachdem** należy przestrzegać zasady następstwa płaszczyzn czasowych,
tzn. płaszczyzna Perfekt w połączeniu z czasem teraźniejszym (Präsens) a Plusquamperfekt z Präteritum.

Nachdem ich den ganzen Tag am Computer **gearbeitet hatte**, **taten** mir die Augen weh.

Nachdem ich **gefrühstückt habe**, **beginne** ich mit der Übersetzung.

Nachdem mein Bruder das Abitur bestanden hat, kann er studieren.

Ich sehe mir das Fußballspiel an, **nachdem** ich die Aufgabe vorbereitet habe.

Zdanie okolicznikowe celu (Finalsatz)

Zdanie okolicznikowe celu jest zdaniem podrzędnym, które wyraża cel lub zamiar działania. Odpowiada ono na pytanie:

wozu? (po co?), **zu welchem Zweck?** (w jakim celu?).

Stosuje się spójnik **damit** lub zdanie poboczne można zastąpić tzw. równoważnikiem bezokolicznikowym z elementami **um...zu + bezokolicznik**.

Przykłady

Der Professor gibt den Studenten die Fachliteratur, **damit** sie das Material für die Seminararbeit lesen und bearbeiten.

Ich stelle Bier in den Kühlschrank, **damit** es besser schmeckt.

Meine Schwester ist in Deutschland, **damit** sie ein Praktikum macht.

Meine Schwester ist in Deutschland, **um** ein Praktikum zu machen.

Zastosowanie równoważnika bezokolicznikowego (konstrukcja **um...zu**)

jest możliwe wtedy, gdy zdanie główne i zdanie poboczne ma ten sam podmiot (ten sam wykonawca).

Meine Schwester lernt intensiv Deutsch, **um** in Deutschland studieren zu können.

Meine Schwester lernt intensiv Deutsch, **damit** sie in Deutschland studieren kann.

Mein Bruder kauft sich ein Fahrrad, **um** **damit** zum Institut zu fahren.

Zdanie porównawcze (Komparativsatz).

Zdanie porównawcze należy do zdań okolicznikowych sposobu. Nazwa wyjaśnia, że podaje porównanie cech

(jakości) przedmiotów lub osób w zdaniu głównym. Odpowiada na pytanie:

wie? (jak?). W odpowiedzi stosuje się tu spójniki: **wie, als, je...desto, je...umso**.

Przykłady

Unser Urlaub in Italien war so schön, wie wir es erwartet haben.

Unser Urlaub in Italien war noch schöner, als wir es erwartet haben.

Je schneller ich mit dem Auto fahre, desto mehr Benzin verbraucht es.

Zdania warunkowe (Konditionalsatz)

Zdania warunkowe są zdaniami pobocznymi. Nazwa wyjaśnia, że podają one warunki realizacji czynności,

zjawisk, procesów itp. Odpowiadają na pytania:

wann? (kiedy? pod jakim warunkiem?), in welchem Fall? (w jakim przypadku?), unter welcher Bedingung?

(po jakim warunkiem?, w jakich warunkach?). Stosuje się tu spójniki: wenn, falls.

Zastosowanie form Konjunktive 2

Ich **würde** mich **freuen**, wenn er sich mehr mit Deutsch **beschäftigen würde**.

Ucieszyłoby mnie to, gdyby bardziej zajmował się niemieckim.

Ich **wäre** dir sehr dankbar, wenn du mir **helfen könntest (würdest)**.

Byłbym ci wdzięczny(a), gdybyś mi pomogła (mogła pomóc).

Wenn ich Zeit **hätte, käme** ich zu dir.

Wenn ich Zeit **hätte, würde** ich zu dir **kommen**.

Gdybym miał(a) czas, przyszedłbym,(przyszłabym) do ciebie.

Ich **käme** zu dir, wenn ich Geld für die Reise **hätte**.

Przyjechałbym (-abym) do ciebie, gdybym miał(a) pieniądze na podróż.

Wenn ich gestern Zeit **gehabt hätte, hätte** ich mir das Skispringen **angesehen**.

Gdybym miał wczoraj czas, obejrzałbym sobie skoki narciarskie.

Wenn ich doch mein Geld **mitgenommen hätte, hätte** ich dir etwas **gegeben**.

Gdybym zabrał ze sobą pieniądze, to byłbym ci trochę dał.

Przykłady

Wenn ich genug Geld verdiene, fahre ich nach Griechenland.

Ich komme, **wenn** ich mit dem Projekt fertig bin.

Falls du heute abend kommst, bring bitte eine Flasche Wein mit.

Zdanie okolicznikowe sposobu (Modalsatz)

Zdania okolicznikowe sposobu są zdaniami pobocznymi. Nazwa wyjaśnia, że zdanie poboczne sposobu

zastępują okolicznik sposobu w zdaniu głównym. Odpowiadają na pytania:

wie? (jak?), auf welche Weise? (w jaki sposób?). Zdania te zaczynamy od spójników:

indem, so dass, ohne dass, anstatt dass.

Przykłady

Man kann den Motor in Gang setzen, indem der Anlasser betätigt wird.

Można włączyć silnik uruchamiając rozrusznik.

Der Assistent hat den Apparat angestellt, indem er hier gedrückt hat.

Asystent włączył aparat przez naciśnięcie (naciśnąwszy) tutaj.

Herr Weber ist aus dem Haus gegangen, ohne dass er seine Autoschlüssel mitgenommen hat.

Pan Weber wyszedł z domu nie zabrawszy kluczyków od samochodu.

Zdania przydawkowe/względne. (Attributsatz/Relativsatz)

Zdania przydawkowe (względne) określają rzeczownik w zdaniu głównym.

Odpowiadają na pytania: was für ein? (jaki?), welcher? (który?).

Rozpoczynają się determinatorami (które spełniają tu funkcje spójnika): **der, die, das, die.**

Występują czasem formy: **welche, welcher, welches, welche**, ale uważane są za przestarzałe.

Odmiana zaimków względnych masculin feminin neutral Plural

Nom. der die das die

Gen. dessen deren dessen deren

Dat. dem der dem denen

Akk. den die das die

Przykłady

Hier stehen Apparate, die repariert worden sind.

Tu stoją aparaty (aparatura), które zostały naprawione.

Hier liegt das Dorf, **in dem** ich geboren bin.

Ich zeige dir das Bild, **auf dem** du die ganze Familie sehen kannst.

Der Professor, der erst 40 Jahre alt ist, hält interessante Vorträge.

Profesor, który ma dopiero 40 lat, prowadzi interesujące wykłady.

Hier steht der Wohnwagen, mit dem wir in Urlaub fahren wollen.

Tu stoi ten wóz kempingowy, którym chcemy wyjechać na urlop.

Der Mann, dessen Foto ich dir gezeigt habe, ist mein Onkel aus Belgien.

Ten mężczyzna, którego zdjęcie ci pokazałem, to mój wujek z Belgii.

Zdania ze spójnikami wieloczłonowymi (die Sätze mit mehrteiligen Konjunktionen)

Zdania ze spójnikami wieloczłonowymi rozpoczynają się następującymi spójnikami:

sowohl...als auch (zarówno..., jak też), **nicht nur...sondern auch** (nie tylko...lecz także),

weder...noch (ani...ani), **zwar ...aber** (wprawdzie..., ale).

Przykłady

Herr und Frau Weber gehen oft sowohl ins Theater als auch ins Orgelkonzerte.

Państwo Weber chodzą często nie tylko/zarówno do teatru, jak i na koncerty organowe.

Der Chef war weder in der Fabrikhalle, noch saß er im Büro.

Szefa nie było ani w hali fabrycznej, ani nie siedział w biurze.

Konstrukcje bezokolicznikowe

W tej grupie omówimy przykłady tych konstrukcji,
ponadto zastosowanie um...zu, anstatt...zu, ohne...zu.

Użycie bezokolicznika z **zu** i bez **zu**

Bezokolicznik bez **zu** występuje:

- **Po czasownikach modalnych**
Darf man hier schwimmen?
Ich kann den Motor nicht betätigen.
- **Po czasownikach: **helfen, hören, sehen, lassen, gehen, kommen, lernen, lehren, bleiben****
Wir hören ihn singen.
Ich sehe ihn an der Haltestelle stehen.

Bezokolicznik z **zu** występuje:

- **Po czasownikach samodzielnych**
Ich habe vergessen, meine Mutter anzurufen.
Der Arzt verbietet mir zu rauchen.
Meine Tante hat vor, im Sommer nach Polen zu kommen
Der Student hat zwei Projekte zu machen.
- **Po wyrażeniach rzeczownikowych lub przymiotnikowych**
Es ist nicht möglich, alles zu lernen.
Ich habe heute keine Zeit, in den Klub zu gehen.
Ich habe die Möglichkeit, an der Uni in München zu studieren.

Przykłady

Die Sekretärin hat vormittag den Chef zu vertreten.

Sekretarka ma (musi) przed południem zastępować szefa.

Solch ein Sportauto ist nicht zu bezahlen.

Takiego samochodu nie da się zapłacić.

Mein Bruder ging ins Ausland, um dort zu studieren.

Mój brat pojechał zagranicę, aby tam studiować.

Mein Bruder bleibt zwei Monate in Berlin, um ein Praktikum zu machen.

Mój brat zostanie dwa miesiące w Berlinie, aby zrobić praktykę.

Mein Onkel hat den Wagen gefahren, ohne einen Führerschein zu besitzen.

Mój wujek jeździł samochodem (prowadził samochód) nie posiadając prawa jazdy.

Anstatt dem Verletzten zu helfen, ist er weitergefahren.

Zamiast pomóc rannemu, pojechał dalej.

Barbara geht oft in eine Cafeteria, statt zur Vorlesung zu gehen.

Wir sitzen am Computer und spielen, anstatt ins Chemielabor zu gehen.